

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

SEMINÁRNÍ PRÁCE

Evropská civilizace a svět – HKS

Téma:

BUDDHISMUS

Denisa Kapušňáková

Helena Šišková

Eva Štefanová

LS 2020

Obsah

1	Buddhismus.....	3
2	Život Buddhy	3
3	Buddhistická víra a učení.....	4
4	Členění buddhistického učení	5
5	Mniši	5
6	Symbyly buddhismu	6
6.1	Osm šťastných symbolů	8
7	Zobrazování Buddhy.....	11
7.1	Hlava Buddhy.....	11
7.2	Buddhovy pozice.....	11
7.3	Buddhovy gesta	12
8	Architektura	14
8.1	Stúpy.....	14
8.2	Pagody.....	16
8.3	Kláštery	17
9	Myšlenky buddhismu.....	19
10	Zdroje.....	22

1 Buddhismus

Buddhismus je neteistické náboženství, které vzniklo na indickém subkontinentu. Jedná se o duchovní systém, který je založený na učení prince jménem Siddhartha Gautamana, známého také jako Buddha. Buddha žil na indickém subkontinentu zhruba v 6. nebo 5. století před naším letopočtem.

Buddhismus vyznává řadu božstev a je označován také jako „náboženství prožitku“. Ukazuje postupy a cesty, jak dosáhnout osvícení (nirvány) pomocí učení dle Buddhy. Tímto učením se člověk snaží rozjasnit svoji mysl pomocí meditací či vlastní prací s myslí. Výsledek je dosažení trvalého štěstí jedince.

2 Život Buddhy

Siddhartha Gautama se narodil v severovýchodní Indii, konkrétně v Lumbini. Jeho datum narození není přesně stanoveno, avšak nejčastěji se vyskytuje rok 563 př. n. l. nebo 480 př. n. l. Byl synem krále, kterému krátce po narození Siddharthy astrolog předpověděl, že se jeho syn stane buď králem nebo asketou. Král si přál, aby se jeho syn stal následníkem trůnu, a proto byl Siddhartha rozmazlován a ochraňován za zdmi královského paláce. Několikrát se i přes otcův nesouhlas vydal do města, kde jeho život ovlivnila čtyři setkání. Jako první uviděl ubodaného muže, druhý byl nemocný člověk, třetí mrtvola a jako poslední se setkal s mužem, který žil bídě, ale i přes to byl spokojený a smířený se světem. Tato setkání na Siddharthu natolik zapůsobila, že se rozhodl opustit královský palác, kde zanechal také svoji manželku se synem. Oblékl se jako obyčejný člověk a vydal se do světa žít duchovním životem.

Siddhartha se začal učit správné meditaci od největších náboženských učitelů. To ho ale nevedlo ke zničení utrpení, které zamýšlel, a proto se rozhodl podstoupit cestu extrémní askeze. Tato askeze povolovala pouze jedno zrnko rýže a jednu kapku vody denně.

Siddhartha tak dosáhl úplného dna, kdy téměř zemřel. Po této zkušenosti se rozhodl pro tzv. *střední stezku*, která mu vyhovovala.

Po šesti letech, kdy bylo Siddharthovi 35 let usedl pod posvátný strom bodhi (fíkovník) s přísahou, že pod ním bude sedět do té doby, dokud nenajde odpovědi ohledně důsledků a odstranění utrpení. Začal s hlubokou meditací, od které se ho snažil vytrhnout bůh chtíče Mára. Mára začal třást zemí, aby Siddhartu odtrhl od hluboké meditace. Ten se však plně

koncentroval. Bůh chtělce Mára to vzdal a Siddharta v meditaci pokračoval, do té doby až dosáhl osvícení.

Siddharta zjistil, že hlavní je koloběh života a smrti, kdy dobré i špatné skutky mají následky v příštím životě (karma). Jestliže se člověk vzdá svých tužeb po nepotřebných a zlých věcech a nalezne pravdu o sobě, lze dosáhnout osvícení neboli nirvány. V okamžiku, kdy toto Siddharta přijal, dosáhl svého osvícení a stal se **Buddhou**.

Buddha začal cestovat po severovýchodní Indii a kázal své učení. Jeho první posluchači byli ve městě Sárnáth. Ti jeho kázání pochopili a dosáhli také osvícení. Buddha založil mnišský řád s názvem sangha, který se začal rychle šířit. Buddha zemřel v městě Kušinagar ve věku osmdesáti let.

3 **Buddhistická víra a učení**

Buddhovo učení, které nese název **dharm** se kázalo nejprve pouze ústně. V 1. století před Kristem vznikly na Srí Lance první písemné texty (**Pálijský kánon**) o učení buddhismu.

Dle buddhismu je život nekonečný koloběh (**samsára**) zrození, smrti a znovuzrození v odlišných podobách (zvířata, lidé, božstva atd.). Samsára je založena na síle karmy. To představuje odlišné postavení jedince ve společnosti. Dobré skutky zajišťují lepší duchovní stav v následujícím životě jedince, a naopak špatné představují více utrpení. Jedinou možností, jak koloběh zastavit je dosažení nirvány.

Hlavní podstatou buddhismu jsou tzv. *čtyři ušlechtilé pravdy*. První pravda přináší utrpení, tedy smíření s tím, že život se neustále mění, a proto se nelze vyhnout utrpení. Další pravda spočívá v přijetí původu utrpení. Třetí pravdou je ukončení utrpení, proto se člověk musí odpoutat od nenávisti a zaslepenosti. Poslední čtvrtá pravda představuje cestu vedoucí k odstranění utrpení. Tato cesta obsahuje osm pravidel, která jsou potřeba dodržovat, aby se dosáhlo nirvány.

Tyto pravidla zahrnují:

- správné chápání,
- správné záměry,
- správné mluvení,
- správné jednání,
- správné živobytí,

- správné snažení,
- správné uvědomění,
- správné soustředění.

4 Členění buddhistického učení

Buddhismus rozděluje dvě základní školy – théraváda a mahájána.

THÉRAVÁDA

Théraváda je nejstarší buddhistické učení. Vychází z prvních psaných textů o buddhismu a jeho komentářů. Aby toto učení bylo naplněno je za potřebí následovat Buddhovu cestu, kdy si člověk přeje dosáhnout osvícení. Jedinec by se měl vzdát materiálních zájmů a plně se věnovat meditaci. V reálném životě tohoto dodržení může dosáhnout pouze mnich. Běžní lidé se snaží dodržet správné jednání a získávat zásluhy, aby v následujícím životě byli odměněni.

Théraváda se objevuje nejčastěji v Thajsku, Kambodži, Barmě, Laosu a na Srí Lance.

MAHÁJÁNA

Mahájána jinak také „velký vůz“ je opakem **hínajány**. Hinajána neboli „malý vůz“ vznikla jako zesměšnění staršího učení théravady, protože mahájána přivede k osvícení větší počet osob. Mahájána totiž uznává více buddhistů a božstev než výše zmíněné učení. Jednotlivci v tomto učení mají jednodušší cestu k dosažení osvícenství, protože stačí pouze uctívat božstva a získávat duchovní zásluhy.

Mahájána se praktikuje nejčastěji v Číně, Koreji, Singapuru, Japonsku, Tchaj-wanu a Vietnamu.

Z Mahájány vychází i další učení s názvem **vadžrajána** rovněž „nezničitelné vozidlo“. Toto učení představuje spojení s duchovním učitelem tzv. *lámou*. Převládá na území Nepálu, Tibetu, Mongolska a Bhútánu.

5 Mniši

Mniši jsou významnou součástí buddhismu. Jsou odpovědní za šíření Buddhova učení a dovedení neznalých k buddhismu. Jejich styl života se podobá životu sektám, s kterými se Buddha v průběhu své cesty za osvícení setkal. Mniši nejčastěji žili na odlehlém místě, nejlépe v lese, kde společně meditovali. Běžní lidé jim zajišťovali nejnutnější potřeby k

životu (oblečení, jídlo atd.) a mniši jim za to učili dharmu. V průběhu začaly pro mnichy vznikat kláštery (**viháry**), kde se mniši ukrývali v období dešťů. Tyto kláštery se po Buddhově smrti proměnily v jejich domov a mniši v nich s pevnými pravidly společně žili. Tyto pravidla nesou název **Patimokkha** a zahrnují 311 pravidel pro mnišky a 227 pro mnichy.

Život mnicha spočívá ve studiu buddhistických textů, dodržování morálních zásad a meditací. Muž v rozmezí od 7 do 70 let bez trestní bezúhonnosti se může stát mnichem. Nejprve je přijat za novice, kterým je minimálně jeden rok. Pro rodiny je tato cesta ideální, protože vzdělává a materiálně zajišťuje jejich syna. Nejčastěji se přihlašují chlapci ve věku 10 let a jsou vybráni dle jejich pozitivního přístupu k buddhismu a horoskopu. Muž se stane právoplatným mnichem ve dvaceti letech. Dle oblastí ve světě se mění i pravidla pro mnichy ohledně stravování či žebrání. Co je pro všechny mnichy společné, je celoživotní celibát.

Mnichové byli zpočátku pouze muži. Buddhova nevlastní matka, ale požádala o to, zdali by se i ona mohla stát mniškou. Tím Buddha povolil tento způsob života i ženám. Ženské kláštery, avšak nebyly nikdy založeny a v dnešní době se mnišské komunity objevují pouze ve východní Asii.

6 Symboly buddhismu

Obrázek 1 Lotosový květ

Lotosový květ buddhismu symbolizuje cestu životem, kterou je třeba projít k osvícení (nirváně). Květ roste z bahna, skrz špinavou vodu, až se nakonec stane čistým a zářivým na vodní hladině. Bílé květy lotosu představují čistotu a dlouhý stonek učení.

Obrázek 2 Dharmačakra

Dharmačakra či dhammačakka, též kolo dharmy, je symbol reprezentující dharmu, Buddhovo učení a jeho cestu k probuzení. Dharmačakra patří mezi osm šťastných symbolů. Slovo dharmačakra se skládá ze dvou slov: dharma – Buddhova nauka, a čakra.

Obrázek 3 Stúpa

Symbol stúpy. Stúpa je buddhistická stavba, která je symbolem klidu a míru. Uvnitř ní se nachází buddhistické relikvie jako například ostatky Buddhy. Symbolizují prvky vesmíru a základní živly, svým tvarem připomínají tělo Buddhy sedícího v meditaci,

Obrázek 4 Slunečník

Slunečník nebo deštník, jedná se o tradiční symbol ochrany Jeho schopnost je ochránit před nepříznivým počasím. V orientálním myšlení je symbol chápán jako ochranou před žářem nečistot, které se na prostý lid snáší.

Obrázek 5 Jelen

Jelen. V buddhismu tento symbol vyjadřuje mírnost, poddajnost a meditaci. Tento symbol je význačný také tím, že symbolizoval první Buddhovo kázání, které se konalo v jelením parku.

Obrázek 6 Dhvaja

Dhvaja, znamená korouhev, vlajku, znak, byla původně standartou starodávného indického válečnictví. Tato standarta zdobila zadní voj velkého válečnickova vozu, a byla namontována za velkým stanem. Symbol vítězství v Buddhově učení.

Obrázek 7 Nága

Jedná se polobožskou postavu s tváří člověka, avšak s tělem indické kobry. Výraz nemá v češtině ekvivalent, často je překládán jako „had“

nebo „drak“. Nágové slouží jako strážci hory Suméru a chrání tak dévy z nebe před útokem démonů.

Obrázek 8 Triratana

Triratana. Buddhistický symbol, který vizuálně představuje tři klenoty buddhismu – Buddhu, Dharmu a Sanghu.

6.1 Osm šťastných symbolů

V tibetském buddhismu se vyskytuje osm šťastných symbolů. Tyto symboly mohou být znázorněny buď jednotlivě, po dvou, po čtyřech nebo po všech osmi symbolech. Pořadí těchto symbolů se vždy se může lišit v různých tradicích. Naleznou je můžeme v tibetském umění, na svatých místech či v buddhistických kláštorech. Lze je najít i na nejrůznějších předmětech, na nábytku či na budovách. Symboly mají svůj původ ve starověké Indii, protože zastupují obětiny, které byly darovány indickému králi při jeho inauguraci. V buddhismu reprezentují obětiny, které Buddha získal od védských bohů po získání svého osvícení.

Obrázek 10 Drahocenný slunečník

Jedná se o symbol královského majestátu a ochrany. Chrání před horkem a sluncem, které mohou přinášet utrpení.

Rozevřený slunečník nad hlavou značí úctu a vážnost. Buddha je často zobrazován s velkým bílým slunečníkem či deštníkem nad hlavou, který chrání lidi před iluzemi a případným strachem. Rukojeť slunečníku je obvykle ze santalového dřeva (bílá či červená barva). Špička je zakončená lotosem či drahokamem.

opulovitý tvar slunečníku je z bílého nebo žlutého hedvábí. Typický tvar slunečníku značí moudrost a visící stuhy soucit.

Obrázek 9 Pár zlatých ryb

Dvě ryby mají svůj původ ve staré Indii, kde se nachází dvě posvátné řeky – Ganga a Jamuna. Odkazují i k principu, kterou představuje mužská a ženská strana. Ve vyobrazeních se ústa ryb dotýkají. Ryby jsou znázorněny symetricky buď ve formě kapra (ten je v Asii považován za posvátnou rybu). V buddhismu jsou symboly štěstí a volnosti, protože i ryby ve vodě jsou volné. Vzhledem k vysoké míře množení u ryb jsou rovněž symbolem plodnosti a hojnosti.

Obrázek 11 Číše

Třetím šťastným symbolem jest zlatá číše, popřípadě nádoba nevyčerpatelných pokladů. Ta má zejména svůj původ v indické hliněné nádobě na vodu. Ploché dno, zakulacené tělo, úzké hrdlo a zubený horní okraj. Tibetská číše je zlatá a velmi bohatě zdobena. Uzavírá ji speciální drahokam, který plní přání. Tento kámen též symbolizuje jednotu tří klenotů – Buddhy, dharmy a sanghy. Uvnitř se nachází množství pokladu ve formě dalších drahých kamenů – a celá číše je bezedná. Číše symbolizuje dlouhý život, prosperitu a hojnost. Z číše nikdy neubude.

Obrázek 12 Lotos

Jak bylo již v této práci řečeno, lotos vyrůstá z bahna a na hladině poté přenádherně vykvete. Květ lotosu se otevírá a zavírá podle slunce. V buddhismu bývá zobrazován se 4, 8, 16, 24, 32, 64, 100 či 1000 okvětními lístky. Barva bývá buď bílá, růžová, žlutá, zlatá, modrá i černá. Buddhové mohou lotosový květ držet v rukou. Představuje čisté tělo, řeč a mysl navzdory bahnu, které se na nás ze všech stran valí. Trůny z lotosu jsou velmi vznešené.

Obrázek 13 Pravotočivá ulita

Ulita, která má bílou barvu a stačí se doprava po směru hodinových ručiček. Ve staré Indii symbolizovala udatnost bohů. Bývá zobrazována ve vztyčené poloze stuhou dolů. Ulita je hlasem dharmy, Buddhova učení, které se dostává do všech

směrů, podobně jako zvuk, který ulita vyvozuje, pokud na ní smrtelník zahraje.

Obrázek 14 Nekonečný uzel

Uzel. Symbolizovaný uzel nemá žádný začátek a ani konec. Někdy nese název jako “šťastný diagram”. Nese podoby buď diamantu či svastiky. Často jej můžeme vidět na čele Buddha. Značí nekonečnou a hlubokou modrost Buddha. V jiných kulturách může představovat nesmrtelnost.

Obrázek 15 Praporec vítězství

Praporec nebo vlajka. Královská vlajka je častým atributem Buddha. V Tibetu se tento symbol nachází na střechách klášterů (nejčastěji v jejich rozích). Praporec má válcovitý tvar. Horní část je podobná slunečníku. Symbolizuje vítězství Buddha nad máry a dosažení osvícení. Pokud je horní část zdobena tygří kůží, odkazuje na vítězství Buddha nad hněvem a násilím.

Obrázek 16 Kolo dharmy

Kolo Dharmy. Původní význam tohoto symbolu je v Indii, kde představoval slunce. V buddhismu reprezentuje dharmu. Buddhovo předávání nauky se označuje jako roztáčení kola dharmy. Představuje proměnu, kterou dharma praktikujícímu přináší. Kolo se skládá z obruče, ráfku a středu. Střed připomíná etiku, která pomáhá zachovat vyrovnanou mysl. Obruč je soustředěnou meditací, a kolu umožňuje pohyb vpřed.

7 Zobrazení Buddha

Na samotném počátku buddhismu byla symbolika znázorňování s náboženskou tematikou považována za neschopná vyjádřit abstraktní filosofii. Proto byla ikonografie založena na symbolech jako kolo spravedlnosti (kolo dharmy), lotos, slunečník a jiné. Postupem času byly tyto symboly nahrazeny vyobrazením Buddha – ztvárněny jako fyzická ztělesnění Buddha. Sochaři si vzali inspiraci ze spisů psaných v jazyce páli, které určovaly Buddhovy nejběžnější pozice (asanha) a gesta (mudra). Král Ráma III. sestavil seznam 40 postojů pro sochaře, avšak většina z nich se vůbec nevyužila.

7.1 Hlava Buddha

Symbol Buddha (Siddharta Gautama) přináší pozitivní energii, zklidňuje duši, tělo i mysl. Buddha je osvícená bytost, která dosáhla všeobjímajícího pochopení povahy všeho, co je. Toto pochopení je provázeno neomezenou schopností vnímat vše z pohledu úplné moudrosti. Svým vlastním poznáním Buddha našel řešení každého utrpení, které pociťuje každý živý tvor.

Obrázek 17 Hlava Buddha

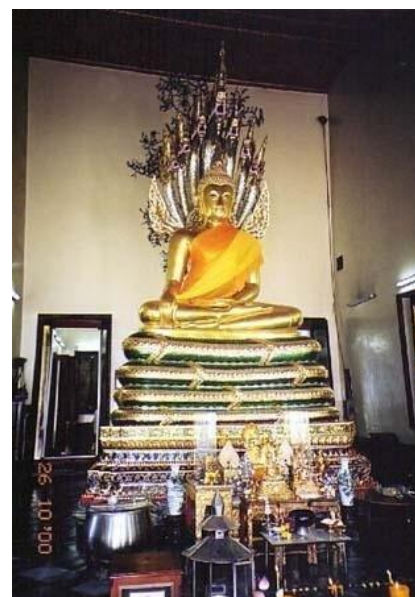
7.2 Buddhovy pozice

Buddha sedící (v lotosové pozici padmasana), značí Buddhovu meditaci a nejčastěji se vyskytuje v oblastech Thajska.

Buddha sedící (v diamantovém sedu vajrasana), pozice, která symbolizuje meditaci. Buddha zaujal tuto pozici posledního dne svého osvícení pod stromem Bohdi.

Buddha sedící (na svinutém hadovi), jedná se o oblíbenou pozici, která ztvárňuje Buddhu sedícího na svinutém hadovi. Tato pozice vypráví o Buddhově meditaci během období dešťů, kdy had poskytuje ochranu proti vlhké půdě a úkryt před bouřemi.

Buddha sedící (v sedu dobročinnosti bhadrasana), jedna z méně častých pozic sedícího Buddha. Symbolizuje vůli povstat a vydat se na cestu blaha všech světských bytostí.

Obrázek 18 Buddha sedící na svinutém hadovi

Buddha ležící, pozice symbolizuje Buddhův vstup do Nirvány při jeho smrti.

Buddha stojící, symbolizuje Buddhův sestup z nebe Trájastrinša (Távatinsa) poté, co navštívil svou matku a přednesl jí svoje kázání.

Buddha kráčející, symbolizuje taktéž Buddhův sestup z nebe.

Obrázek 19 Buddha ležící

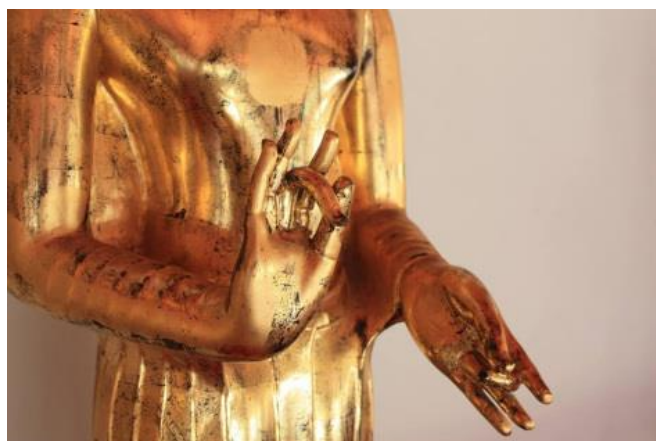
7.3 Buddhovy gesta

Dhjání mudra (Samadhi mudra), jedná se o gesto meditace, kdy ruce odpočívají v klíně dlaněmi vzhůru, pravá nahoře. Palce směřují k sobě a dotýkají se v mystickém trojúhelníku. Buddhisté tak meditují dodnes.

Bhúmisparša mudra, gesto žádosti namířené k zemi je nejčastěji zobrazovanou mudrou – levá ruka leží v klíně dlaní vzhůru a prsty pravé ruky odpočívají na pravémoleni a směřují k zemi. Ztělesňuje významnou epizodu v životě Buddhy, kdy meditoval pod stromem bódhi v Bódhgaji v Indii a odmítl se pohnout, dokud nedosáhne osvícení. Zatímco jeho nepřítel Mára jej uváděl v pokušení krásnými dívkami a hody, Buddha se dotkl země, aby přitáhl pozornost bohyně Země a ta viděla, že svodům úspěšně odolává. Ihned poté dosáhl osvícení.

Vitarkha mudra, neboli gesto učení, kdy jedna nebo obě ruce jsou položeny na hrudi s dotýkajícím se palcem a ukazováčkem a vytváří tak kolo zákona (Dharmachakra). Symbolizuje Buddhovo první veřejné kázání k pěti asketům.

Abhaja mudra, gesto nebojácnosti,

Obrázek 20 Vitarkha mudra

ochrany a rozptýlení obav, které zobrazuje pravou ruku (příležitostně obě ruce) s roztaženou dlaní zdviženou v gestu "stát". Reprezentuje Buddhovu nabídku, že ochrání své následovníky. Toto gesto učinil bezprostředně po dosažení probuzení. Jeho obměnou je gesto krocení vod, kdy obě ruce míří dlaněmi dopředu a prsty vzhůru. Gesto symbolizuje epizodu, kdy Buddha utišil povodňovou vodu řeky Nairāṇḍžana (dnes Lilaṇḍž), přítoku Gangy v severní Indii.

Varada mudra, gesto poskytované přízně a milosrdenství. Je symbolem daru Pravdy, který Buddha nabídl celému světu a přání věnovat se lidské záchraně. Toto gesto je často kombinováno s abhaya mudra, má řadu variací a často se plete.

Dharmacakra mudra, gesto zvěstování nauky. Připomíná okamžik Buddhova prvního kázání po jeho osvětlení v jelení oboře u Sarnath. Obě ruce jsou v gestu vitarka mudra. I zde existuje řada variací.

Buddha pro každý den, Všechna trojrozměrná Buddhova vyobrazení jsou objekty úcty, ale některá z nich jsou objekty úcty výrazně hlubší. Některé sochy údajně symbolizují lidské vlastnosti a rysy nebo nějakým způsobem reflektují neobyčejné události, jiné předvádějí zázraky nebo jsou obdivovány pouze pro svoji krásu, fenomenální velikost nebo dokonce i pro materiál, ze kterého byly vytvořeny – například pokud jsou vyrobeny z pravého zlata nebo nefritu (viz. nejuctívanější thajský artefakt Smaragdový Buddha). K mnoha originálním vyobrazením se konají náboženské poutě.

Obrázek 21 Buddha pro každý den

Buddhovy stopy, byla to právě sukhothajská éra, kdy se začaly vytvářet Buddhovy stopy, které byly obzvláště v tomto období velmi populárními posvátnými předměty. Otisky

Buddhových chodidel byly všeobecně vytvářeny ze štukové omítky a obsahovaly 108 slibných znamení a uchovávaly se ve speciálních mondopech. Do dnešních časů se uchovalo jen několik sukkhothajských stop, ale exempláře z období Ayutthaya a Ratanakosin najdete roztroušeny po celé zemi.

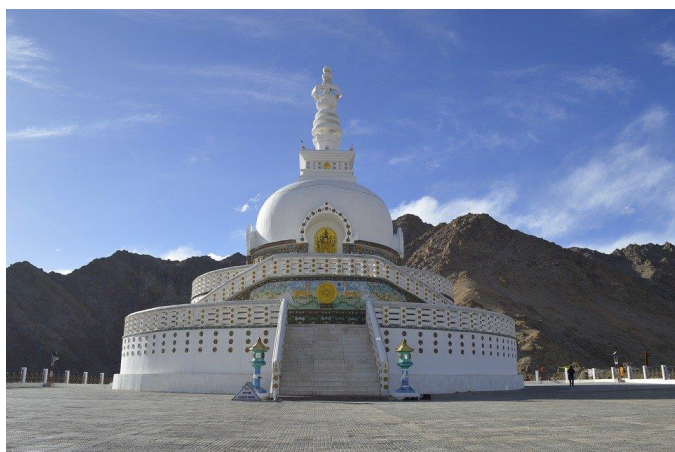

Obrázek 22 Buddhovy stopy

8 Architektura

8.1 Stúpy

Mezi nejstarší a nejtypičtější prvky buddhistické architektury patří stúpy (pomníky), které jsou uctívány jako symbol Buddhy. Obsahují buddhistické relikvie, jako jsou např. tělesné pozůstatky Buddhy nebo posvátné předměty, které používal. Svým tvarem mají připomínat tělo sedícího (meditujícího) Buddhy. Jsou také považovány za symbol klidu a míru. Dále také svou stavbou symbolizují těchto 5 prvků: zemi, vodu, oheň, vzduch a éter.

*Obrázek 23 Stúpa ve městě
Léh, nacházejícím se ve svazovém státě
Džammú a Kašmír v Indii*

Původní stúpy byly pouze obyčejné pahorky navršené ze zeminy a byly v nich uloženy ostatky historického Buddhy jménem Siddhártha Gautama, známého také jako Šákjamuni. Poté se do stúp uctívaly také ostatky dalších světců, posvátné texty nebo sošky. Stúpa se skládala z obrovské zděné

kupole na podstavci. Dodnes si z hlediska architektoniky zanechaly hlavní prvky, kterými jsou: podstavec, kopule a nástavby (špičky). Ty důležitější bývají pozlacený, pokryty čínskými dlaždicemi nebo jsou udržovány čistě bílé. Nejstarší se nacházejí zejména v Indii, Nepálu, Tibetu a v dalších asijských zemích, ale novodoběji se staví i v Západním světě.

Buddhisté v přítomnosti stúp meditují, dělají poklony a další praxe. Nejčastěji se stúpy obcházejí, a to ve směru hodinových ručiček. Při obcházení se také mohou recitovat mantry nebo se myslí na přání. Stúpa by se měla obejít celkem 108x.

Obrázek 24 Vesnická stúpa v Tibetu, blíže neurčeno (pravděpodobně stúpa osvícení)

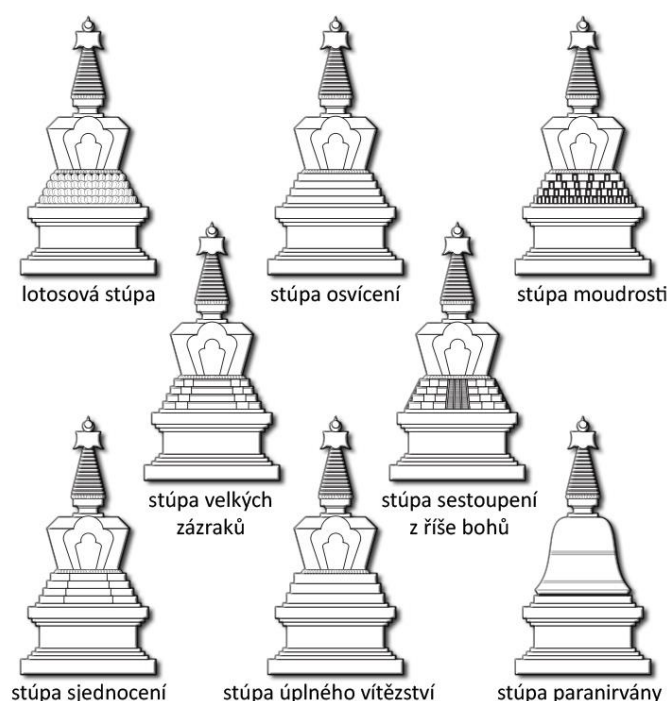

Obrázek 25 Stúpa osvícení ve španělském městě Benalmádena (autonomní společenství Andalusie)

Jak už bylo uvedeno výše, stúpy se od jisté doby staví i v Západním světě, kam se buddhismus dostal v 60. letech 20. století. Proto se stúpy začaly stavět i zde. Stúpa ve španělské Benalmádeně je posledním projektem významného Lobjöna Cechu rinpoče, který postavil na Západě přes 20 stúp.

Z hlediska tvaru a funkce existují tyto základní druhy stúp: Stúpa relikvií, Stúpa objektů, Pamětní stúpa, Symbolická stúpa a Děkovná stúpa.

V tibetském buddhismu existuje osm typů stúp, které odkazují k událostem v Buddhově životě.

Obrázek 26 Osm typů stúp v Buddhově životě

8.2 Pagody

Původ není zcela jasný, ale často se udává, že vznikly při pronikání buddhismu do Číny po Hedvábné stezce, přičemž šlo o propojení indického typu stúpy a čínské věže. Výraz pochází ze sanskrtského výrazu bhāgavat ("posvátný, slavný"), zkomoleného Portugalci. Tato stavba je běžná ve východní a jihovýchodní Asii.

Jde o věžovitou stavbu, která měla sloužit stejně jako stúpa k uchovávání ostatků významných mistrů nebo k uložení cenných předmětů. S příchodem buddhismu do Číny začaly být věže považovány za symbol tohoto učení. Dokonce když byla pagoda vysoká a dobře viditelná, vyjadřovala tak rozhodnutí setrvat ve víře v buddhistické principy.

Pagody se mohou v různých zemích lišit. Obecně jsou to ale vícepatrové, čtyřhranné nebo osmihranné věže s hrotem na vrcholu.

Obrázek 27 Pagody (vlevo – Japonsko, Ikaruga; vpravo - park Xiangshan v Číně, Peking)

8.3 Kláštery

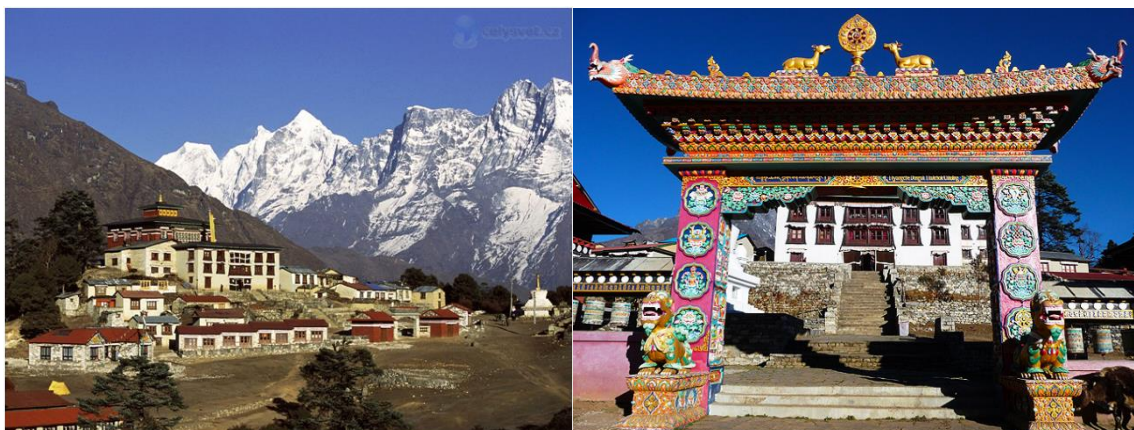
Byly zakládány už v 5. stol. př. n. l. V Asii dodnes mnoho buddhistických klášterů funguje.

Známa je například Nálanda nacházející se v indickém Biháru, která byla centrem buddhistické vzdělanosti. Na konci 12. stol. Však zanikla, a dnes jsou z ní jen zříceniny.

Obrázek 28 Klášter Nálada - Indie, Bihár

Dalším známým klášterem je Tengboche v Nepálu, největší a nejvýznamnější klášter údolí Solo Khumbu. Postaven v roce 1916. Někteří horolezci si zde dokonce přichází pro požehnání před výstupem na Everest.

Obrázek 29 Klášter Tengboche v Nepálu, oblast Khumbu

Dalším významným klášterem je Shaolin nacházející se v Číně na úpatí hory Sung-šan (provincie Che-nan), postaven v 5. stol. n. l. Je známý jako domov mnoha asijských bojových umění.

Obrázek 30 Klášter Shaolin v Číně, provincie Che-nan

9 Myšlenky buddhismu

Obecně typické vlastnosti pro vyznavače buddhismu by měly být soucit, etika, nesobeckost a starostlivost o blaho všech bytostí.

Existují čtyři myšlenky, které mají obracet mysl od samsáry k dharmě. Také dkrývají, proč je důležité, aby člověk pracoval sám na sobě, a že vnější svět nám nemůže příliš nabídnout.

Patří sem:

- Drahocenné lidské zrození – Buddhismus věří, že existuje více několik sfér zrození a lidé by si měli vážit, že se narodili právě takto a mají možnost na sobě pracovat (např. Na rozdíl od zvířat). Jinými slovy buddhisté považují samotné lidské zrození za drahocenné, protože je základem pro dosažení osvícení. Lidé by si měli vážit také toho, že se narodili v příznivých podmínkách.
- Pomíjivost – je jedním z velmi důležitých témat buddhismu. Je to totiž základní vlastnost tohoto světa, protože vše na světě nepřetržitě prochází změnami a nic není zcela trvalé. Navzdory tomu se lidé snaží hledat v životě stálost a jistotu a hledají je často ve vnějším světě-ve věcech, které jsou však pomíjivé. Myšlenka buddhismu je

taková, že stav štěstí, který nepodléhá pomíjivosti lze získat pouze díky osvícení – rozpoznání pravé podstaty mysli.

- Karma – důležitost přikládají buddhisté Karmě, která je jakýsi zákon příčiny a následku. Podle zákonu karmy mají všechny skutečnosti, co se odehrávají v přítomnosti, svoji příčinu v minulosti. Svým jednáním v přítomnosti si tedy ovlivňujeme to, s čím se budeme potýkat v budoucnosti. Rozvíjení se buddhistickou praxí nám přinese nalezení soucitu, který bude silnou příčinou příznivé karmy.
- Utrpení v samsáře – Samsára neboli koloběh zrození nám nenabízí jediný zdroj štěstí, který by byl trvalý a nepodmíněný. Naopak bytí v ní přináší trápení. Příčinou tohoto bytí je karma, která se nahromadila a stále přechází v nové zkušenosti a příležitosti na náš další rozvoj. Buddhismus nám ukazuje, jak se ze samsáry lze vysvobodit a stát se osvíceným.

10 základních bodů buddhistické filozofie:

- Každý by rád žil šťastnější život, ale jen málokdo ví, co to obnáší a jak toho dosáhnout.
- Náš postoj a emoce ovlivňují to, jak se cítíme. Negativních emocí se můžeme zbavit a nahradit je těmi pozitivními. Tak se budeme cítit lépe – šťastnější a naplněnější.
- Emoce jako je hněv, strach, chamtivost apod. nám mohou narušit klid mysli a sebekontrolu. Cvičením se jich však můžeme zbavit, tím pádem nás neovlivňují.
- Jednáním založeném na hněvu nebo chamtivosti si sami utváříme problémy, které vedou k naší nespokojenosti. Cvičením se však můžeme naučit, jak dosáhnout klidu, přemýšlet jasně a jednat moudře.
- Pozitivní emoce (láska, soucit, trpělivost a pochopení) nám pomáhají udržovat si klid a přináší nám více štěstí. Cvičením se je můžeme naučit rozvíjet.
- Sobecké a sebestředné jednání a myšlenky nás vzdalují od ostatních, a to nám způsobuje, že jsme nešťastní. S tréninkem se ale můžeme naučit tyto myšlenky a chování překonat.
- Při uvědomění, že jsme všichni propojeni a že naše přežití závisí na druhých, otevíráme naše srdce a mysl, čímž rozvíjíme svůj zájem o druhé, a to nám přináší více štěstí.

- Většina toho, čeho si všímáme na nás i na druhých, jsou projekce fantazie založené na zmatku. Pokud věříme v to, že naše projekce odpovídají realitě, vytváříme tak problémy sobě i ostatním.
- Díky pochopení se můžeme zbavit všeho zmatku, a vidět tak skutečnost. Díky tomu získáme schopnost se s klidem a moudrostí vyrovnat se vším, co nám přijde do života.
- Ačkoliv nám práce na tom, abychom se stali lepšími lidmi, zabere celý život, je to ten nejsmysluplnější způsob, jak se svým životem můžeme naložit.

10 Zdroje

BUDDHISMUS.CZ. *Stúpa* | buddhismus. Buddhismus | karma, meditace [online]. Dostupné z: <http://www.buddhismus.cz/stupa.html>.

BUDDHISMUS.CZ. *Thajská architektura* | buddhismus. Buddhismus | karma, meditace [online]. Dostupné z: <http://www.buddhismus.cz/thajsko-architektura.html>.

BROŽÍK, Josef. *Ikonografie buddhismu* / Thajsko – podrobný průvodce individuálního cestovatele. [online]. Dostupné z <http://www.thajsko.com/nabozenstvi/budikon/budikon.html>.

KREJČÍ, Aleš. *Stupy a pagody* | World Trend. World Trend [online]. Dostupné z: <http://www.world-trend.cz/2013/07/stupy-a-pagody/>.

KUNTOŠ, Vít. *Buddhismus a jídlo* | Buddha Web. Úvod – Buddha Web [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/buddhismus-a-jidlo/>.

KUNTOŠ, Vít. *Co je buddhismus?* | BuddhaWeb. Úvod – BuddhaWeb [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/co-je-buddhismus/>.

KUNTOŠ, Vít. *Čtyři myšlenky* | BuddhaWeb. Úvod - BuddhaWeb [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/ctyri-myslenky/>.

KUNTOŠ, Vít. *Osm šťastných symbolů* | BuddhaWeb. Úvod – BuddhaWeb [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/osm-stastnych-symbolu/>.

KUNTOŠ, Vít. *Stupy* | Buddha Web. Úvod – BuddhaWeb [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/stupy/>.

MYSTIKA. *Nálanda (Indie)* | Mystika-info. Mystika [online]. Copyright © 2014 Všechna práva vyhrazena. [cit. 16.04.2020]. Dostupné z: <https://www.mystika.info/products/nalanda-indie/>.

NIA-SPERKY. *Význam symbolů* | Nia-Sperky.cz. Pánské a dámské šperky, náramky, náhrdelníky, prsteny, bodychainy, handchainy [online]. Copyright © Nia. Dostupné z: <https://www.nia-sperky.cz/vyznam-symbolu/>.

REDAKCE. *10 základních bodů buddhistické filozofie* | BuddhaWeb. Úvod – BuddhaWeb [online]. Dostupné z: <https://www.buddhawebsite.cz/10-zakladnich-bodu-buddhisticke-filozofie/>.

ŽELIEZKO, Petr. *Buddhismus* | Aktivní dovolená – zájezdy cestovní kanceláře Mundo [online]. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/buddhismus>.

ŽELIEZKO, Petr. *Nepál, Tengboche* | CK Mundo. Aktivní dovolená – zájezdy cestovní kanceláře Mundo [online]. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/nepal/tengboche>.